

Carabidae en Staphylinidae van het Groot Buitenschoor te Zandvliet (Scheldemonding, Antwerpen) (Coleoptera : Carabidae, Staphylinidae)

G. HAGHEBAERT & M. LODEWYCKX

Abstract. Carabidae and Staphylinidae from the Groot Buitenschoor at Zandvliet (Prov. Antwerpen) (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae)

During recent inventories about 90 ground and rovebeetle species were found in the Nature Reserve «Groot Buitenschoor» which is one of the last brackish watersaltings in Belgium. Ecological and chorological notes are given for the most interesting species.

Résumé. Carabidae et Staphylinidae du Groot Buitenschoor à Zandvliet (Antwerpen) (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae)

Au cours d'inventorisations récentes, 90 espèces de carabiques et staphylins furent trouvées dans la réserve naturelle «Groot Buitenschoor», une des dernières régions de prairies salées en Belgique. Des notes écologiques et chorologiques sont données pour les espèces les plus intéressantes.

Haghebaert, G.: Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, B-1040 Brussel.

Lodewyckx, M.: Grote Molenweg 25, B-2940 Stabroek.

Inleiding

Op Nederlands grondgebied werden op het einde van de jaren zestig 750 ha schorren tussen Bath en Ossendrecht ingepolderd met het oog op de aanleg van de Schelde-Rijnverbinding. Hierdoor ontstond een definitieve scheiding tussen een zeer klein geworden Belgisch deel en een sterk gereduceerd Nederlands deel. Dit laatste werd kort nadien volledig hervormd tot landbouwgrond (VAN IMPE 1979). Het Groot Buitenschoor (216 ha), dat een van de laatste brakwaterschorregebieden van België is, is staatseigendom en sinds 1980 in medebeheer van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten. Dit gebied strekt zich uit langs de Scheldedijk over een lengte van 1,4 km met een maximale breedte van 120 m. Scheldewaarts bevindt zich een slikke (211 ha) die verschillende honderden meter breed is en aansluit met een zandbank in de Schelde. De schorre zelf is slechts een vijftal ha groot (zie fig. 1).

Op het Groot Buitenschoor bestaat de vegetatie uit een dichte mat van zeebies (*Scirpus maritimus*) en verder domineren lepelblad (*Cochlearia officinalis*), zeeaster (*Aster tripolium*) en in mindere mate Engels slijkgras (*Spartina townsendii*).

Teneinde een beeld te krijgen van de keverfauna uit dit sterk bedreigd gebied (U.T.M. ES89), werden gedurende 3 jaren (1989-1991) bemonsteringen uitgevoerd door middel van handvangsten. Andere, normaal zeer efficiënte verzamelmethodes zoals bodem- en malaisevallen, werden onpraktisch bevonden wegens de bijzondere ligging van dit reservaat. 44 loopkeversoorten en 43 soorten kortschildkevers werden tijdens onze excursies verzameld, wat eerder een schaars resultaat is, maar wegens de eenzijdigheid van het gebied niet zo uitzonderlijk. Dit onderzoek maakt deel uit van een project in verband met de studie van de insectenfauna van de

Figuur 1: Gedeelte van de schorre bij opkomend tij, met op de voorgrond zeebies. Hier leven *Pogonus chalceus*, *Bledius tricornis*, *Atheta vestita* e.a.

Belgische kust. 14 soorten zijn typische zoutminnende kevers die hieronder besproken worden.

Bespreking van de zoutminnende soorten

Dyschirius obscurus en ***D. salinus***: deze schorresoorten leven in de onmiddellijke nabijheid van diverse *Bledius*, *Carpelimus* en *Heterocerus* soorten waarop zij jacht maken. *D. obscurus* is slechts eenmalig aangetroffen op 31.V.1989. *D. salinus* is daarentegen de meest voorkomende *Dyschirius* van het gebied.

Bembidion aeneum, ***B. iricolor*** en ***B. minimum***: deze zijn alle halofiele soorten die leven op zandstranden, schorren en in mindere mate op zoutvlakten in het binnenland. *B. iricolor* en *B. minimum* zijn in bovenvermelde biotopen algemeen te vinden op Belgisch grondgebied. *B. aeneum* is slechts bekend uit 9 U.T.M.-hokken waarvan 5 aan de Scheldemonding.

Cillenius laterale: exclusief halobionte soort met een beperkte verspreiding, maar kan lokaal in grote aantallen voorkomen. DESENDER (1986) maakt melding van slechts 5 Belgische exemplaren. Wij vonden deze mooie soort in min of meer grote aantallen op het slik op 5.VII.1989; 11.IV.1990 en 20.V.1991. Naar waarnemingen van de eerste auteur blijkt *C. laterale* steeds samen voor te komen met de kortschildkever *Diglotta submarina*.

Pogonus chalceus en ***Dicheirotichus gustavi***: beide soorten zijn algemeen te vinden aan de Belgische kust en Scheldemonding. *P. chalceus* is een typische schorrebewoner terwijl *D. gustavi* vooral leeft op zandstranden en soms wel

Tabel 1 : Lijst van de waargenomen soorten

Carabidae

- Dyschirius thoracicus* (ROSSI, 1790)
Dyschirius obscurus (GYLLENHAL, 1827)
Dyschirius aeneus (DEJEAN, 1825)
Dyschirius salinus SCHAUM, 1843
Clivina collaris (HERBST, 1784)
Clivina fossor (LINNAEUS, 1758)
Elaphrus riparius (LINNAEUS, 1758)
Bembidion lampros (HERBST, 1784)
Bembidion argenteolum ARHENS, 1812
Bembidion punctulatum DRAPIEZ, 1821
Bembidion femoratum STURM, 1825
Bembidion ustulatum (LINNAEUS, 1758)
Bembidion normannum DEJEAN, 1831
Bembidion lunulatum (FOURCROY, 1785)
Bembidion minimum (FABRICIUS, 1792)
Bembidion bipunctatum (LINNAEUS, 1761)
Bembidion quadriguttatum (OLIVIER, 1795)
Bembidion aeneum (GERMAR, 1824)
Bembidion guttula (FABRICIUS, 1792)
Bembidion iricolor BEDEL, 1879
Bembidion obliquum STURM, 1825
Bembidion varium (OLIVIER, 1795)

- Bembidion maritimum* STEPHENS, 1839
Cillenus laterale (SAMOUELLE, 1819)
Pogonus chalcus (MARSHAM, 1802)
Stenolophus mixtus (HERBST, 1784)
Harpalus anxius (DUFTSCHMID, 1812)
Trechus quadristriatus (SCHRANK, 1781)
Pterostichus strenuus (PANZER, 1796)
Acupalpus meridianus (LINNAEUS, 1761)
Acupalpus dorsalis (FABRICIUS, 1787)
Calathus mollis (MARSHAM, 1802)
Agonum marginatum (LINNAEUS, 1758)
Agonum thoreyi DEJEAN, 1828
Anisodactylus binotatus (FABRICIUS, 1787)
Dicheirotichus gustavi CROTCH, 1871
Amara plebeja (GYLLENHAL, 1810)
Amara aenea (DEGEER, 1774)
Amara familiaris (DUFTSCHMID, 1812)
Amara spreta DEJEAN, 1831
Demetrias atricapillus (LINNAEUS, 1758)
Demetrias imperialis (GERMAR, 1824)
Dromius melanocephalus DEJEAN, 1825

Staphylinidae

- Proteinus brachypterus* (FABRICIUS, 1792)
Omalius caesum GRAVENHORST, 1806
Omalius rivulare (PAYKULL, 1789)
Anthobium unicolor (MARSHAM, 1802)
Lesteva heeri FAUVEL, 1872
Platystethus cornutus (GRAVENHORST, 1802)
Platystethus alutaceus THOMSON, 1861
Oxytelus rugosus (FABRICIUS, 1775)
Oxytelus laquaeatus (MARSHAM, 1802)
Anotylus sculpturatus (GRAVENHORST, 1802)
Anotylus tetracarinatus (BLOCK, 1799)
Bledius subniger SCHNEIDER, 1900
Bledius tricornis (HERBST, 1784)
Bledius fergussoni JOY, 1912
Carpelimum subtilicornis (ROUBAL, 1946)
Carpelimum rivularis (MOTSCHULSKY, 1860)
Carpelimum corticinum (GRAVENHORST, 1806)
Carpelimum pusillum (GRAVENHORST, 1802)
Coprophilus striatulus (FABRICIUS, 1792)
Stenus cicindeloides (SCHALLER, 1783)
Stenus juno (PAYKULL, 1789)
Stenus bimaculatus GYLLENHAL, 1810
- Stenus comma* LECONTE, 1863
Xantholinus longiventris HEER, 1839
Xantholinus linearis (OLIVIER, 1795)
Gyrohypnus angustatus STEPHENS, 1833
Gabrius trossulus (NORDMANN, 1837)
Neobisnius procerulus (GRAVENHORST, 1806)
Tachyporus nitidulus (FABRICIUS, 1781)
Tachyporus chrysomelinus (LINNAEUS, 1758)
Mycetoporus splendidus (GRAVENHORST, 1806)
Cypha longicornis (PAYKULL, 1800)
Diglossa submarina (FAIRM. & LAB., 1856)
Diglossa submarina f. microptera LOHSE, 1985
Brachyusa concolor (ERICHSON, 1839)
Atheta (Mocya) fungi (GRAVENHORST, 1806)
Atheta (Thinobaena) vestita (GRAVENH., 1806)
Dinarea angustula (GYLLENHAL, 1810)
Chilopora longitarsis (ERICHSON, 1837)
Gnypeta rubrior TOTTENHAM, 1939
Oxypoda (Podoxya) exoleta ERICHSON, 1839
Oxypoda opaca (GRAVENHORST, 1802)
Aleochara lanuginosa GRAVENHORST, 1802
Aleochara bipustulata (LINNAEUS, 1761)

voorkomt in biotopen die ver van de kust verwijderd liggen.

***Bledius tricornis*, *B. fergussoni* en *B. subniger*:** van deze drie soorten werden slechts grote aantallen aangetroffen van *B. subniger* (kolonies van enkele honderden exemplaren). Het is echter wel een lokale soort die vrij recent in

België werd aangetroffen (HAGHEBAERT et al., 1990). *B. tricornis* en *B. fergussoni* werden slechts sporadisch gevonden aan de vloedlijn bij hoog tij.

Diglotta submarina: zeer zeldzaam in België (Nieuwpoort: in de schorren van de IJzermonding en in het Groot Buitenschoor). In deze laatste lokaliteit leeft er een aanzienlijke populatie in de intertidale zone. Deze kleine (1,5 mm) soort is erg biotoopgebonden en de vraag is of er bij polutie van het slik- en schorreg gebied nog levenskansen bestaan voor deze en andere zee kustsoorten.

Atheta (Thiobaena) vestita: een schaarse halobionte soort die slechts bekend is uit een viertal Belgische lokaliteiten: Nieuwpoort, Knokke-Zwin, Lillo en Zandvliet. Deze soort leeft in hoofdzaak in aanspoelsel van schorre oevers en is soms te vinden op zandstranden.

Begin 1992 zijn de gewestplannen met betrekking op de omgeving van Zandvliet en de Noordlandpolder veranderd. Het Groot Buitenschoor blijft echter zijn statuut van natuurreservaat behouden!

Literatuur

- Desender, K., 1986. Distribution and ecology of carabid beetles in Belgium (Coleoptera, Carabidae), Part 2. - Studiedocumenten van het K.B.I.N., Brussel, 27: 3-24.
Haghebaert, G., Bruge, H. & Drugmand, D., 1990. Oxytelinae en Omaliinae nieuw voor de Belgische fauna (Coleoptera, Staphylinidae). - *Bull. Annl. Soc. r. belg. Ent.* 126: 34-39.
Van Impe, J., 1979. De schorren en slikken van Zandvliet en Lillo. - *Natuurreservaten* 2: 4-7.

Inhoud :

Alderweireldt, M. & Jocqué, R. : A contribution to the knowledge of the wolf spider fauna of Morocco: new species and new records (Araneae : Lycosidae).....	115
Haghebaert, G. & Lodewyckx, M. : Carabidae en Staphilinidae van het Groot Buitenschoor te Zandvliet (Scheldemonding, Antwerpen) (Coleoptera : Carabidae, Staphylinidae).....	125
Meuris, E. : <i>Dasypteria templi</i> (THUNBERG, 1792) aangetroffen te Oostakker (Oost-Vlaanderen) (Lepidoptera : Noctuidae).....	105
Olivier, A. : Butterflies of the Greek island of Astipálea (Lepidoptera : Hesperioidea & Papilionoidea).....	121
Tolman, T. : The larval host-plant of <i>Pontia chloridice</i> (HÜBNER, [1813]) in Greece (Lepidoptera : Pieridae).....	109
Verdonck, P. : Observations entomologiques en Crête (2 au 7 juin 1991) (Lepidoptera).....	113
Korte mededeling :	
-De gestippelde beer (<i>Utetheisa pulchella</i> LINNAEUS) (Lepidoptera : Arctiidae) (W. Troukens).....	119
Boekbesprekingen.....	108, 112, 123